

Sygn. akt VIII Gz 156/15

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący : SSO Wojciech Wołoszyk

Sędzia : SSO Elżbieta Kala

Sędzia : SSO Wiesław Łukaszewski

po rozpoznaniu w dniu 15 stycznia 2016 r. w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy upadłościowej I. G., K. S., prowadzących poprzednio działalność gospodarczą jako wspólniczki spółki cywilnej pod nazwą (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w B.

na skutek zażalenia upadłej I. G. na postanowienie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 6 listopada 2015 r., sygn. akt XV GUp 2/13

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSO Elżbieta Kala SSO Wojciech Wołoszyk SSO Wiesław Łukaszewski

UZASADNIENIE

Pismem z 18 września 2014 r. uczestniczki postępowania złożyły wniosek w przedmiocie umorzenia zobowiązań, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym. Postanowieniem z 30 czerwca 2015 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy stwierdził zakończenie postępowania upadłościowego I. G., K. S. prowadzących poprzednio działalność gospodarczą jako wspólniczki spółki cywilnej pod nazwą (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w B.. Wykonany został bowiem ostateczny plan podziału funduszków masy upadłości, który pozwolił na zaspokojenie wierzytelności zaliczonych do kategorii II i częściowo do kategorii III. Analizując wniosek upadłych o umorzenie zobowiązań, sąd zważył, iż zgodnie z art. 369 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (dalej określanej jako p.u.n.) w postanowieniu o zakończeniu postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku upadłego, który jest osobą fizyczną, sąd na wniosek upadłego może orzec o umorzeniu zobowiązań upadłego, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym jeżeli spełnione zostaną łącznie następujące warunki:

- niewypłacalność była następstwem wyjątkowych i niezależnych od upadłego okoliczności,
- materiał zebrany w sprawie daje podstawę do stwierdzenia, że nie zachodzą okoliczności stanowiące podstawę do pozbawienia upadłego prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu,
- upadły rzetelnie wykonywał obowiązki nałożone na niego w postępowaniu upadłościowym.

W ocenie Sądu Rejonowego, w niniejszej sprawie brak jest jednak podstaw do umorzenia zobowiązań upadłego na podstawie art. 369 ust. 1 pkt 1-3 p.u.n., albowiem warunkiem koniecznym umorzenia w tym trybie jest

łączone wystąpienie przesłanek wymienionych w tym artykule. Można przyjąć, że niewypłacalność, w którą popadły dłużniczki nastąpiła z przyczyn od nich niezależnych i niezawinionych. Ponadto nie budzi wątpliwości fakt, iż upadłe należycie wykonywały obowiązki nałożone na nie w postępowaniu upadłościowym, w związku z tym nie było konieczności stosowania wobec nich środków przymusu. Nie jest przez Sąd kwestionowane, że te dwie pozytywne przesłanki umorzenia zobowiązań upadłego zostały w niniejszej sprawie spełnione. Podnieść jednak trzeba, że analiza zestawienia zobowiązań przedłożonego przez dłużników wraz z wnioskiem o ogłoszenie upadłości pozwala ustalić, że terminy zapłaty niektórych zobowiązań sięgają do marca 2011 r., przy czym na podstawie analizy akt sprawy ustalono, iż przynajmniej dwa niezapłacone zobowiązania pojawiły się już w kwietniu 2012 r. a w pozostałych przypadkach dotyczą okresu od listopada 2012 r. do stycznia 2013 r. - bowiem terminy zapłaty niewykonanych przez dłużniczki zobowiązań zostały potwierdzone treścią zgłoszeń wierzytelności, co zostało potwierdzone w sprawozdaniu tymczasowego nadzorca sądowego. W świetle powyższego Sąd uznał, że fakt złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w powołanych wyżej okolicznościach dopiero w dniu 27 listopada 2012 r., czyni uzasadnionym twierdzenie, że wobec upadłych zachodzą okoliczności stanowiące podstawę do pozbawienia ich prawa prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji reprezentanta bądź pełnomocnika przedsiębiorcy z powodu nie złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie dwóch tygodni od dnia powstania podstawy do jej ogłoszenia w postaci niewypłacalności (art. 373 ust. 1 pkt. 1 w zw. z art. 10 i art. 21 ust. 1 p.u.n.). Przepis art. 11 ust. 1 p.u.n. określa niewypłacalność jako niewykonywanie przez dłużnika jego wymagalnych zobowiązań. Nieistotne jest przy tym, czy dłużnik nie wykonuje wszystkich zobowiązań, czy też tylko niektórych z nich, jak również jaki jest rozmiar niewykonywanych przez dłużnika zobowiązań. Nawet zatem niewykonywanie zobowiązań o niewielkiej wartości oznacza jego niewypłacalność w rozumieniu powołanego wyżej przepisu, przyjmuje się również, że bez znaczenia jest przyczyna niewykonywania zobowiązań (zob. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z dnia 29 stycznia 2008 r., I SA/Lu 717/07, opubl. w zbiorze LEX nr 462713).

W przekonaniu Sądu dalsze prowadzenie przez dłużniczki działalności w stanie niewypłacalności - w szczególności od końca lipca 2012 r. - powodowało powstanie zadłużenia, którego dłużniczki nie były w stanie spłacić. Nie ulega wątpliwości, że tym samym działały one ze szkodą dla wierzycieli, których wierzytelności pozostają obecnie niezaspokojone. Podnieść trzeba, że warunkiem umorzenia zobowiązań upadłego jest nie tylko brak winy upadłego w kontekście przyczyn powstania niewypłacalności, ale także brak winy upadłego co do zaniechania terminowego zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości. W doktrynie podnosi się, że wina w rozumieniu art. 373 p.u.n. występuje nie tylko w razie zachowania umyślnego, ale także gdy jest ona następstwem niedbalstwa (zob. F. Zedler [w] Prawo upadłościowe i naprawcze. K.W.Zakamycze, Kraków 2003, teza 6 do art. 373, str. 958). W niniejszej sprawie zachodzą tym samym podstawy do uznania, iż upadłe ze swojej winy nie zgłosiły w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Rejonowy oddalił wniosek upadłych I. G. oraz K. S. o umorzenie zobowiązań, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym, w oparciu o art. 368 ust. 1 i art. 369 ust. 1 a contrario ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniosła upadła I. G., wnosząc o jego zmianę poprzez umorzenie zobowiązań niezaspokojonych w toku postępowania upadłościowego.

W zażaleniu upadła podniosła, iż w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd wskazał, iż o ile w stosunku do upadłych ziściły się przesłanki o których mowa w art. 369 ust. 1 pkt 1 i 3 p.u.n., o tyle względem upadłych nie zachodzi przesłanka o której mowa w pkt 2 przywołanego przepisu. Mając na uwadze fakt iż Sąd orzekający upadłość nie znalazł wystarczających podstaw do pozbawienia upadłej prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek, przyjął należy, że na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego możliwe jest orzeczenie o umorzeniu całości zobowiązań upadłego. Upadła wskazała, iż w toku postępowania upadłościowego współpracowała z syndykiem masy upadłości, rzetelnie wykonując wszystkie obowiązki upadłego. Nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu że już w miesiącu kwietniu 2012 r. pojawiły się zobowiązania nieuregulowane względem W. G., skoro się zważy że upadłe podejmowały z wierzycielem szereg rozmów zmierzających do ugodowego załatwienia sporu. Wyraz powyższego znalazł swoje odzwierciedlenie w zawartej dnia 8 listopada 2012 r. przed Sądem Rejonowym w Bydgoszczy ugodzie w sprawie sygn. akt VIII GC 1198/12. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury o niewypłacalności dłużnika można mówić w

momencie gdy stan jego majątku nie wystarcza na pokrycie wierzytelności, a zatem w którym egzekucja prowadzona zgodnie z regulami wyznaczonymi przez KPC nie może zaspokoić wierzyciela. Mając na uwadze powyższe oraz fakt, iż majątek upadłych jeszcze przed zgłoszeniem upadłości dawał możliwość skutecznego przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego z majątku upadłych - nie może być mowy o niewypłacalności upadłych już w lipcu 2012 r.

Sytuacja życiowa upadłej oraz problemy zdrowotne jej córki powodowały że upadła nie mogła podjąć zatrudnienia. Upadła w toku postępowania upadłościowego wyzbyła się całego posiadanego majątku, zaś obecnie jest zatrudniona na umowę o pracę na czas określony do 31 grudnia 2016 r. z wynagrodzeniem 1.500,- zł. brutto miesięcznie. Powyższa kwota wystarcza jedynie na uregulowanie należności z tytułu czynszu, zużycia prądu. Z wynagrodzenia upadła opłaca: dostęp do Internetu, koszty lekcji angielskiego dla córki M., koszty dojazdu syna M. do szkoły. Pozostała po dokonaniu powyższych opłat kwota przeznaczana jest na wyżywienie. Reszta obciążeń finansowych związanych z wychowaniem dzieci upadłej pokrywana jest przez ich ojca. Upadła żyje poniżej pensum socjalnego, a dalsze spłacanie długów które nie znalazły zaspokojenia w postępowaniu upadłościowym powodują, że jeszcze przez kilkadziesiąt przyszłych lat jej sytuacja materialna się nie poprawi, a kwota zobowiązań nie ulegnie zmniejszeniu.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Zażalenie okazało się niezasadne.

Na wstępie należy stwierdzić, iż w myśl art. 378 § 1 kpc, który poprzez art. 397 § 2 kpc oraz art. 229 Prawa upadłościowego, ma odpowiednie zastosowanie w niniejszym postępowaniu, Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji (a w tym przypadku w granicach zażalenia); w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Oznacza to, iż Sąd odwoławczy jest związany granicami środka odwoławczego. Związanie sądu II instancji w aspekcie przedmiotowym oznacza niedopuszczalność takiego rozpoznania środka zaskarżenia, która dotyczyłaby niezaskarżonej części orzeczenia. Sąd II instancji, kontrolując prawidłowość zaskarżonego orzeczenia, pełni również funkcję sądu merytorycznego, który może rozpoznać sprawę od początku, uzupełnić materiał dowodowy lub powtórzyć już przeprowadzone dowody, a także poczynić samodzielnie ustalenia na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w I instancji. Nie jest on związany granicami zarzutów podniesionych w apelacji. Może brać z urzędu pod rozwagę naruszenie prawa materialnego, usuwając w postępowaniu apelacyjnym braki wynikające z błędów popełnionych przez sąd I instancji (art. 386 kpc). Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 31 stycznia 2008 r. (III CZP 49/07, Lex Polonica nr 1811245) - sąd II instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiąza go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (por. T. Ereciński, komentarz do art. 378 kpc, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis 2012). Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji powinien wziąć pod rozwagę, w granicach zaskarżenia, wszystkie naruszenia prawa materialnego popełnione przez sąd pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały wytknięte w apelacji (por. postanowienie SN z dnia 4.10.2002 r., sygn. akt III CZP 62/02).

Powyższe rozważania mają istotne znaczenie w kontekście przeprowadzonej przez sąd odwoławczy kontroli orzeczenia z dnia 6 listopada 2015 r. Nie ulega bowiem kwestii, iż art. 369 p.u.n., w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2015 r. (por. art. 449 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne), dotyczy umorzenia istniejących zobowiązań i niewątpliwie jest przepisem prawa materialnego, gdyż na jego podstawie można dokonać zmiany łączących strony stosunków umownych i doprowadzić do wygaśnięcia zobowiązań.

Sąd Rejonowy prawidłowo przyjął, iż warunkiem umorzenia zobowiązań upadłego na podstawie ówczesnego brzmienia art. 369 ust. 1 pkt 1-3 p.u.n., jest łączne wystąpienie przesłanek wymienionych w tym artykule. Dokonał jednak błędnej wykładni powyższego przepisu poprzez przyjęcie, iż niewypłacalność, w którą popadły dłużniczki nastąpiła z przyczyn od nich niezależnych i niezawinionych. Zdarzeniami, o których mowa w art. 369 ust. 1 pkt 1 p.u.n., są bowiem wszystkie zdarzenia oraz stosunki faktyczne i prawne, których powstania dłużnik w normalnym toku rzeczy nie mógł i nie powinien był brać pod uwagę, a na powstanie których nie miał żadnego wpływu, jak

również okoliczności, które nie są wynikiem jego niedbalstwa lub lekkomyślności. Zdarzeniami takimi są więc klęski żywiołowe, anomalie pogodowe, zniszczenie przedsiębiorstwa upadłego wskutek pożaru, zdarzenia o charakterze politycznym, ciężka choroba upadłego itp. Wykładnia wskazanego przepisu powinna być wąska i pojęcie "wyjątkowych i niezależnych od upadłego okoliczności" odnosić się do szczególnego charakteru umorzenia zobowiązań upadłego, który jest przedsiębiorcą, a więc podmiotem profesjonalnie działającym na rynku, od którego zachowań wymaga się staranności zawodowej (por. post. SN z dnia 5 lutego 2015 r. , sygn. akt V CSK 236/14). Z kolei w postanowieniu z dnia 16 lutego 2011 r. II CSK 370/10 SN stwierdził , iż wykładnia art. 369 p.u.n. w zakresie pojęcia "okoliczności wyjątkowych i niezależnych od upadłego" powinna mieć na względzie szczególny charakter samej instytucji umorzenia zobowiązań upadłego oraz kwalifikację podmiotu korzystającego z dobrodziejstwa art. 369 p.u.n., tj. okoliczność, że wnioskodawca jest przedsiębiorcą, czyli podmiotem profesjonalnym. Wobec tego, okolicznością wyjątkową, niezależną od upadłego nie jest przykładowo fakt pojawienia się podmiotów konkurencyjnych na rynku, na którym działa także upadły. Przedsiębiorca powinien mieć świadomość działania w warunkach wolnego rynku, z którym nierozzerwalnie wiąże się konkurencyjność. SN wskazał też , iż w ramach okoliczności, które powinien przewidywać przedsiębiorca mieści się m. in. możliwość spadku cen wytwarzanych produktów, z czym wiąże się zmniejszenie obrotów. Takie okoliczności mieszczą się w ramach normalnego, przewidywalnego ryzyka związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej. SN podniósł także , że z uwagi na wyjątkowość regulacji art. 369 p.u.n., to dłużnicy powinni wskazać okoliczności faktyczne uzasadniające wniosek oraz wykazać przywołane przez siebie twierdzenia w przedmiocie istnienia przesłanek opisanych w tym przepisie, zaś sąd rozpoznając wniosek upadłego o umorzenie zobowiązań, złożony w trybie art. 369 p.u.n. nie ma obowiązku z urzędu formułować twierdzeń i poszukiwać dowodów w przedmiocie takiego wniosku. To na upadłym spoczywa ciężar udowodnienia przesłanek orzeczenia przez sąd o umorzeniu w całości lub części jego zobowiązań, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym.

Tymczasem upadłe nie przedstawiły w swoim wniosku z września 2014 r. żadnych wyjątkowych i niezależnych od nich okoliczności będących przyczyną niewypłacalności, w rozumieniu wskazanym wyżej. Ograniczyły się w istocie do zacytowania treści przepisu. Okolicznościami takimi nie mogą być też przyczyny wskazane przez w uzasadnieniu postanowienia przez sąd I instancji , takie jak światowy kryzys gospodarczy , który miał miejsce już od 2008 r. i dotknął wszystkich przedsiębiorców w mniejszym lub większym stopniu. Dłużniczki zaś regulowały swoje zobowiązania co najmniej do 2011 roku. Pozostałe okoliczności wymienione w uzasadnieniu postanowienia z 6 listopada 2015 r. , w postaci chociażby wzrostu konkurencyjności , zwiększenia opłat importowych czy inwazja gospodarki chińskiej to niewątpliwie okoliczności nie będące okolicznościami wyjątkowymi i niezależnymi od upadłych , lecz mieszczącymi się właśnie w ramach normalnego ryzyka związanego z prowadzoną działalnością gospodarczą.

W takiej sytuacji Sąd Rejonowy słusznie oddalił wniosek upadłych o umorzenie zobowiązań , lecz błędnie uzasadnił swoje stanowisko. Kiedy niewypłacalność upadłych nie była wynikiem okoliczności wyjątkowych i niezależnych od upadłych , w rozumieniu art. 369 ust. 1 pkt 1 p.u.n. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2015 r. - art. 449 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne) , to nie mogło dojść do umorzenia zobowiązań. Nie ma bowiem wątpliwości , iż wszystkie przesłanki umorzenia wymienione w art. 369 p.u.n. w zw. z art. 449 Prawa restrukturyzacyjnego - muszą występować łącznie. Wobec braku przesłanki z art. 369 ust. 1 pkt 1 p.u.n. nie było podstaw do orzeczenia zgodnie z wnioskiem upadłych.

Zażalenie podlegało zatem oddaleniu , w myśl art. 385 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc w zw. z art. 229 Prawa upadłościowego.

SSO Elżbieta Kala SSO Wojciech Wołoszyk SSO Wiesław Łukaszewski